

Detta är ett exempel på en
dokumentation från:

KONFERENSDOKUMENTATION.SE

som i demokrati
och dialog!

ESSINGE KONFERENSCENTER, STOCKHOLM
TISDAG 13 MARS 2007
DOKUMENTATION

TEXT: MARIT LARSDOTTER · FOTO: MELKER DAHLSTRAND

D – som i demokrati och dialog!

FRÅN TRYCKKOKARE TILL BUBBELPOOL

LUST OCH FRUSTRATION är inneboende känslor hos alla människor. Ett samhälle måste ge utrymme för båda. Folkets egna sammanslutningar i form av föreningar, kooperativ, trossamfund och stiftelser är nödvändiga kanaler och språkrör.

Det är utgångspunkten för konferensen D-som i demokrati och dialog!

Tid: tisdag 13 mars 2007

Plats: Essinge konferenscenter i Stockholm.

Arrangör: Forum för frivilligt socialt arbete, Rainbow Sweden, SLAN (Sveriges Landsråd för alkohol- och narkotikafrågor), EAPN Sverige (European Anti-Poverty Network) och KSAN (Kvinnoorganisationernas Samarbetsråd i alkohol- och narkotikafrågor).

Antalet deltagare: närmare 200

KONFERENSEN ÄR UPPLAGD utifrån tanken om Open Space, alltså att varje deltagare gör sin egen dag. Från scenen erbjuds fem halvtimmeslånga samtal. Till vart och ett av dem hör ett After Speech, den som är särskilt intresserad av en fråga kan alltså diskutera den vidare med talarna från varje respektive dialog. Däremellan finns ett utställningstorg med bokbord.

Vi lotsas genom dagen av Lars Bryntesson, ordförande i Equalprogrammets övervakningskommitté och tidigare kommunalråd(s) i Värmdö kommun. Lars introducerar dagens omröstningsmetod; tryckkokare eller bubbelpool.

Varje deltagare har fått en lapp där ena sidan föreställer en tryckkokare, den andra en bubbelpool. Vid valda tillfällen kommer publiken att få ge uttryck för sina uppfattningar genom att hålla upp sina kort.

Innehållsförteckning

Öppningsanförande.....	sid 4
DIALOG 1	
Gemensam handlingsplan mot socialt utanförskap.....	sid 6
DIALOG 2	
Från beroende till inflytande	sid 8
DIALOG 3	
Att sälja tjänster utan att sälja sig själv.....	sid 10
DIALOG 4	
Arbetslös och kvinna – dubbelt handikapp?	sid 12
DIALOG 5	
Folkrörelseutredningen, från direktiv till ny regeringsförklaring	sid 14
Sammanfattning	sid 15
Enkät	sid 16
Deltagarförteckning	sid 17

Öppningsanförande:

DEN SVENSKA FOLKRÖRELSETRADITIONEN är unik. Demokratiutredningen för ett antal år sedan visade att 52 procent av Sveriges befolkning deltar i någon form av ideellt arbete.

I samhället fordras bland annat ett rättsväsende och ett utbildningsväsende, men för att ett samhälle ska bli starkt krävs gemensamma delade värderingar och de byggs inom frivilligsverige.

Jag läser ur regeringsförklaringen som lästes upp i oktober.

”Grunden för trygghet och gemenskap läggs i ett starkt civilt samhälle såsom föreningsliv, kyrkor, samfund och ideella organisationer. Solidariteten i de offentliga välfärdsystemen är ett komplement till ett samhälle som i högre grad präglas av medmänsklighet, ansvarstagande och idealitet. Ett starkt civilt samhälle är också grunden för en stark demokrati, ett ökat samarbete mellan det privata, offentliga och ideella sektorn är nödvändigt för att bygga vårt samhälle.”

Regeringens målsättning är att involvera och samverka med den civila sektorn på ett tydligare sätt. De här organisationerna fungerar som samhällets känselspröt, har örat mot marken och identifierar behov först – det här måste tas tillvara.

DE IDEELLA KRAFTERNA ska inte dirigeras uppifrån – men de ska stödjas på ett positivt sätt utav stadsmakterna. När vi lägger en strategi för att bekämpa hemlöshet räknar vi med samverkan med de ideella organisationerna. När vi ger investeringsstöd för att bygga fler äldreboenden skriver vi tydligt att detta är sökbart för offentliga förvaltningar, kommunala bostadsbolag, privata företag, – men också för ideella, idéburna, kooperativa aktörer. Det är den mångfalden som skapar det bästa Sverige.

DEN SVENSKA VÄLFÄRDEN står inför stora utmaningar i framtiden. Den ideella sektorn är en förutsättning för att det ska fungera. Det kräver en ordnad diskussion om hur roller, ansvar och resurser ska fördelas mellan det offentliga och det ideella. Tydliga spelregler för att skapa en sammanhållen satsning från det offentliga som bygger på respekt för organisationernas egna värden, respekt för deras möjlighet att planera men också för deras möjlighet att vara kritiker utan att drabbas ekonomiskt av det. Den ideella sektorns självständighet måste kunna bevaras också i ett nära samarbete med statsmakten.

Äldre- och omsorgsminister Maria Larsson (kd) välkomnar spelregler för vem som har ansvar för vad.

Jag ser därför positivt på förslaget från Forum för frivilligt socialt arbete, att göra någon form av överenskommelse, nationella spelregler, för vad som faller på det offentliga ansvar och vad som kan göras av frivilliga krafter. Jag ska göra vad jag kan för att få till stånd en sådan överenskommelse. Och också hitta sätt att skapa lokala överenskommelser för ett gott partnerskap.

Inom alla områden skulle jag vilja säga finns det utrymme för frivilligkrafter och intresset för frivilligarbete är stort. En positiv verksamhet är volontärbyrå som mäklar för att frivilliga ska hitta fram till lämpliga uppgifter och olika verksamheter ska hitta frivilliga. Förmedlingstjänst för frivilliga finns i många kommuner inom äldreomsorgen. Jag välkomnar att det skulle kunna komma till stånd för hela välfärdsområdet. Inom ramen för finansdepartementet ligger sedan tidigare en beställning från riksdagen om att se över beskattningen av stiftelser.

Den statliga folkrorelsepolitiken i framtiden hoppas jag ger klagörande villkor, ger förslag på bidragsgivning och annan finansiering.

På departementet arbetar vi också med Sveriges strategirapport för trygghet och social delaktighet utifrån de mål som europeiska rådet i Nice fastställt för arbetet. Det är även nya regeringens fyra olika mål: att underlätta deltagande i sysselsättning och allas tillgång till resurser, varor och tjänster och rättigheter. Att förebygga risken för utestängning, agera för de mest utsatta och för det fjärde att mobilisera samtliga relevanta aktörer. Precis det vi gör just här och nu.

Jag vet att många av er varit delaktiga i framtagandet av de här målen och jag hoppas på er fortsatta delaktighet i allt det arbete som ligger framför oss. Jag ser fram emot dagens samtal och en fortsatt dialog med er alla!

Närmare 200 personer deltog i den tionde konferensen om frivilligsektorns roll i samhället.

CASE: **”Vi skiter i vem som borde göra det – om ingen annan gör det så gör vi det!” Harry Gustafsson berättar om arbetet med Mobila Ture i Umeå, inom den ideella organisationen Hela Människan. Fem personer som finns till hands större delen av dygnet för samhällets mest utslagna. En verksamhet som intagit vad Harry Gustafsson kallar dominorollen. Att skaka fram de resurser han är övertygad om finns. Mobila Ture jobbar med akuta insatser, med polis, tillnyktringsenhet och socialtjänst. Genom en samverkansgrupp har de nära kontakt med cheferna för inblandade.**

DIALOG 1

Gemensam handlingsplan mot socialt utanförskap

NÄR THOMAS LUNDQVIST för fem år sedan började jobba som personligt ombud var det en sak han genast upptäckte som inte fungerade. Hjälpen med människors vardagsekonomi.

– Vart går man med kassen med räkningar? Om inte vardagsekonomi fungerar är många andra åtgärder bortkastade. De tankarna tar över allt annat och skapar en ekonomisk ohälsa, säger Thomas.

Frustrationen var stor, hos socialtjänsten såväl som hos kyrkans diakoner och konsumentvägledningen. Ingen tyckte riktigt att det var deras grej. Slutligen började handläggarna själva att träffas regelbundet för att söka en lösning på problemet. De åkte på studiebesök i Örebro där Ekonomiskt Kunskaps Center jobbade på ett väl fungerande sätt.

– En verksamhet som nu är nedlagd av besparingsskäl... , säger Thomas Lundqvist.

Fler och fler instanser i hans hemkommun Gävle engagerade sig i frågan. Så småningom fanns en tolv personer stark styrgrupp med medlemmar från bland andra kronofogdemyndigheten, kommunala bostadsbolaget, ideella Familjeslanten och kyrkoherden. Plötsligt hade man ett redskap för att lösa problemen.

– Det känns lite löjligt för alla vet ju det, men det var något av en aha-upplevelse – det är lättare att jobba ihop än var och en för sig.

Nu vill Ekonomiskt Kunskaps Center få kommunen att etablera arbetsformen ytterligare men det är där gruppen står idag.

Äldre- och omsorgsminister Maria Larsson (kd) blir lycklig över berättelsen.

– Precis sådär skulle jag vilja att det fungerade överallt.

Hon betonar att det inte fungerar att bara socialtjänst jobbar med exempelvis hemlösa. Bostadsaktörer i kommunen och kronofogden måste också vara med.

– Där kan vi hjälp till genom att sätta Socialstyrelsen på att ta fram redskap för hur sådana samarbeten kan se ut.

Maria Larsson påminner om att vem som helst kan bli hjälpbehövande någon gång i livet. Gruppen hemlösa har förändrats. Idag är en fjärdedel kvinnor och en tredjedel har barn under 18 år. Man kanske har lämnat en våldsutsatt relation, förlorat jobb och bostad. Hur går det att komma tillbaks?

– Vi måste hitta former för att samverka med den enskilda människan i centrum. Det

MARIA LARSSON, äldre- och folkhälsominister

ALEC CARLBERG, 25 år i frivilligsektorn, grundare Basta arbetskooperativ där alla har en bakgrund som tunga narkomaner eller alkoholister.

THOMAS LUNDQVIST, Gävle kommun, ombud för människor med psykiska problem och nätverket Ekonomiskt Kunskaps Center

CENTRALT BEGREPP:

NÅNANNANISMEN

Att se människan istället för ett ärende. Att verka för en maktförskjutning, från myndighet till den enskilde - och att samverka. Det är de viktigaste faktorerna mot socialt utanförskap.

handlar om att man är i en utsatt situation, inte att den måste vara för evigt. Som Thomas Lundqvist säger– se människan och inte ett ärende.

Enligt Alec Carlberg räcker det inte med att se människan som individ. Man måste se henne i relation till dem som ska hjälpa, stötta, coacha.

När den nya socialtjänstlagen kom 1985 var han ”närmast euforisk”. Lagen ersatte den gamla och, enligt Carlberg, mycket förtryckande lagen. Nu skulle istället två jämbördiga, jämnstarka individer sätta sig ner och lösa problemen. Socialsekreteraren på ena sidan av bordet, klienten på andra.

– Bra utgångspunkt. Men man missade en viktig grej. De är inte jämnstarka. Man måste vara oerhört klar över maktfördelningen.

Där är han övertygad om att de ideella organisationerna har en viktig funktion att fylla. Som språkrör, som lyfter fram berättigade krav och vågar stå för dem. En fara som Alec Carlberg ser det är att många organisationer är utlämnade åt ett visst godtycke vad gäller finansiering. Följden kan bli att föreningarna blir tystare istället för uppkäftigare. Att de hamnar i en köp/sälj-situation med kommunen och tystnar.

– Jag tror på ett återerövrande av den socialpolitiska kampen. Och praktiskt arbete.

Samverkan är jättebra. Men den ska visa sig genom att man skapar starka goda exempel. Inte som prat om samverkan. Alec Carlberg tror främst på mindre partnerskap med spetskompetens.

– Stora organisationer, landsting och jättelika kommuner har en tendens att falla sönder och då blir det inga exempel. Och det är med exempel man förändrar världen.

Även äldre- och omsorgsminister Maria Larsson håller det konkreta praktiska arbetet högt.

– Nyckeln är samverkan, det måste förflyttas makt från politiker till medborgare i mycket större utsträckning.

Lars Bryntesson leder dagens första dialog, mellan Maria Larsson, Thomas Lundqvist och Alec Carlberg

---

AFTER SPEECH:

Deltagare: Nio kvinnor och nio män samlas för att prata vidare med Thomas Lundqvist, Alec Carlberg och med varandra.

Samtalet handlar om: Många politikere och tjänstemäns bristande kunskaper om ideella sektorn. Samverkan fungerar bäst kring små konkreta projekt, som övergripande idé blir det mest snack. Samtalet handlar även om vad som är effektivaste vapnet i kampen för sin sak, ilska eller humor/respekt?

Alec Carlberg säger att det aldrig kommer regna ner pengar till frivilligorganisationer som istället måste ge sig ut på upphandlingsmarknaden.

— Det är lätt, vi klarar det. Jag tror att tredje sektorn är feg!

Pernilla Fritzén från Göteborgs Föreningscenter påpekar att vi måste vara medvetna om den underförstådda agendan.

— Alla i Göteborg vet att idrottsrörelsen är finast, sen kommer handikappföreningar och sist frivilligrörelsen. Vi måste öka vårt självförtroende.

CASE: **Thomas Johansson från IOGT-NTO betonar betydelsen av ”möjliggörare”. Föreningen visade honom vägen till kunskap han tidigare inte sett, eller velat se. Han påminner alla ideella krafter: ”Vi är en väldigt viktig pusselbit i det totala samhällsbygget.”**

DIALOG 2

Från beroende till inflytande

NÄR JAN-OLOV KARLSSON Fält arbetade som högstadielärare frågade han sig själv ibland hur stor del av sin kapacitet han fick utlopp för. Max 30 procent kom han fram till. Idag, som ordförande för Stenbacken, bedömer han att siffran är uppe i 70.

– Mina hyresgäster kommer från ett beroende, både kemiskt- och myndighetsberoende. När de tvingas krypa för att få mat och husrum för ett par dagar använder de kanske 5 procent av sin förmåga. Efter en tid hos oss tror jag de utnyttjar åtminstone 50 procent.

De två fastigheterna från miljonprogrammets dagar rymmer ett 40-tal lägenheter. De boende som alla är diskvalificerade på ordinarie bostadsmarknaden på grund av skulder eller tidigare missbruk, har egna fasta kontrakt. Enda kravet är att de måste vara drogfria och icke kriminella. De måste också tillåta att kooperativets ordförande Jan-Olov Karlsson Fält får tillåtelse att gå in i lägenheten vid misstanke om sjukdom eller missbruk. Ett upphävande av socialtjänstens sekretess som annars är svår att få igenom.

– Går de med på det får de ett eget kontrakt, ett elabonnemang och en egen fast telefon. Det lägger en bas och innebär ett jättelyft och stolthet, säger Jan-Olov Karlsson Fält.

OM SIN VÄG från beroende till inflytande säger Thomas Johansson så här:

– Mitt liv hade inte sett ut som det gör idag. Jag hade inte varit den jag är - om jag inte fått möjlighet att hämta hem makt. Det är makalöst vilken kraft det är! Det finns inga enkla resor, man blir aldrig färdig och det är en utmaning för folkrörelsen.

THOMAS JOHANSSON, IOGT-NTO, nykter alkoholist.

JAN OLOV KARLSSON FÄLT, ordförande, Stenbackens boende- och arbetskooperativ i norrländska Söderhamn. En kommun på Sveriges tio-i-botten-listan över ohälsotal, minskande befolkning och 14 procent arbetslöshet.

MATS FLODERUS, konsult i frivilligfrågor under sitt friår från Stockholm stad där han sedan tio år arbetar med kontakter med frivilligorganisationer

CENTRALA BEGREPP:

EGENMAKTSRESA, MYNDIGHETSBEROENDE

Ökad makt över sitt liv är en ovärderlig källa till kraft. Där gör ideella organisationer viktiga insatser.

Men det finns sådant de absolut inte ska ägna sig åt.

Vad bör ideella organisationer absolut inte göra?

Mats Floderus: De ska inte ägna sig åt regelrätt behandling som till exempel psykoterapi eller ägna sig åt myndighetsutövning och bli någon form av medicindepå. Om frivilligorganisationer ska ge sig in på boende kräver det tydligare regler för offentlig upphandling.

Jan Olov-Karlsson Fält: Jag delar din uppfattning om att de ligger en fara i när ideella organisationer närmar sig myndighetsutövning. Medicinering är ett jätteproblem, vi försöker hålla sånt ifrån oss så mycket det går.

Thomas Johansson: Vi ska aldrig ta över kommunernas ansvar för att människor får vad de behöver för att kunna leva sina liv. Men sen fixar vi resten.

AFTER SPEECH:

Närvarande: Åtta kvinnor (varav en från Stenbacken) och två män (samt de tre i panelen)

Samtalet handlade om: Stenbackens arbets- och boendekooperativ och samverkan med myndigheter/socialtjänst. Därefter om kraften att gå vidare.

Det hettade till något då företrädare för socialtjänsten kände sig manade att gå i försvar. Men flera vittnade om bra samverkan. Mycket praktiska frågor om drogfrihet, behandling, regler, kontrakt/kontraktsbrott, resurser, drömmen om ett nytt liv, att kunna släppa ut flygfärdiga människor.

Det är viktigt att vara en del i det offentliga samtalet. Viktigt att veta var gränsen går - att inte bli en "sopstation". Lätt att gå in i ett medberoende.

Att utvärdera är viktigt (Stenbacken på väg att göra det), hur går de för dem som lämnat verksamheten?

Viktiga ingredienser för att kunna gå vidare är att ha "möjliggörare" (idoler, kamratstödjare) under resan, få bekräftelse, egen bostad, ha vilja och drömmar, förstå att all förändring handlar om att beseгра rädslor, att vi alla har en uppgift att finnas som medmänniska.

Historien är viktig; vi måste lära oss av historien. Bevara nybygggarandan!

Hos kommunen/kommunerna finns kunskap men inte alltid tid. Bemötande, kompetens och vilja hos kommunen kan variera stort beroende på var i hierarkin man är.

CASE: **Mats Wähleman från Hela människan i Botkyrka-Salem pratar om faran i myndigheters krav på att verksamheter ska bedrivas utan politiska eller religiösa förtecken. Leder det till att endast "själlösa" föreningar får uppdrag? Han avslutar med orden "vår själ är inte till salu men väl våra tjänster - och de är besjälade!"**

DIALOG 3

Att sälja tjänster utan att sälja sig själv

RÄDDA BARNEN HAR 90 000 medlemmar, en mängd lokalföreningar och allians i 110 länder

Trenden i föreningen är att gå från service till röst. Det är en rättighetsorganisation som inte ser något självändamål i att driva verksamhet i form av dagis, hvb-hem.

Rädda Barnen har inte givit sig in på offentliga upphandlingar. De vill vara ett komplement, en inspiratör.

Däremot drivs Livlinan, för de mest utsatta barnen som vistas i landet illegalt, och finansieras av Santa Maria kryddor och Ratos. Det har givit föreningen möjlighet att driva verksamheten.

– Vi kanske säljer på dåligt samvete. Men jag vet inte om ungarna bryr sig, säger Lars Carlsson.

Spånga Blåband tillhör den klassiska nykterhetsrörelsen med två grundpelare; nykterhet och integration. En socialpolitisk organisation, startad 1900. Fick nog av att bedriva verksamhet på glada tillrop och ytterst lite pengar. I och med att frivilligorganisationer från 1993 kunde komma in i flyktingintroduktion gav sig föreningen in i "upphandlingsdjungeln". Får sedan dess tillgång till helt andra pengar, blir tagen på större allvar, upplever att man blivit en aktör att räkna med.

Föreningen lägger inte anbud som ligger utanför ursprungliga målsättningen men har i stort blivit en aktör på en konkurrensutsatt marknad. Arbetar aktivt för att deltagare ska bli kvar i verksamheten som ledare eller anställda.

LARS CARLSSON, Rädda Barnen

ERIK LINDBERG, Spånga Blåband

CENTRALT BEGREPP:

UPPHANDLINGSDJUNDEL

Fristående rättighetsorganisation eller aktör på en konkurrensutsatt marknad?

Rädda Barnen och Spånga Blåband har valt varsin tydlig väg.

Röst eller service? Det är frågan. Erik Lindberg och Lars Carlsson har gått åt varsitt håll.

Spånga Blåband omsätter tio miljoner. Varav merparten från upphandlade verksamheter. Föreningsverksamheten däremot bygger främst på kommunbidrag (1/4), enskilda fonder (1/4) och avkastning från större donation (1/2).

Om du Erik Lindberg varit chef för Rädda barnen vad hade du gjort då?

– Jag är övertygad om att frivilligorganisationer har ett unikt bidrag när det gäller att bedriva verksamhet, nämligen kopplingen mellan den professionella och den frivilliga verksamheten. Jag hade förhandlat med kommuner och lagt anbud för att ta över verksam-

heter som handlar om barn. Mobbade barn, barn i missbrukarfamiljer – Rädda Barnen hade varit utmärkt att driva den sortens verksamhet.

Utvecklingen att organisationer väljer nya olika strategier, bidrar det till tryckkokare eller bubbelpool?

Nästan enhälligt bubbelpool.

VIKTIGASTE RÅDET TILL äldre- och omsorgsminister Maria Larsson?

Erik Lindberg: Jag tror att det är viktigt lägga ut verksamheter på andra aktörer än stat och kommun men då måste den tredje sektorn få en reell chans. Upphandla i små enheter, lägg in sociala krav i upphandlingen och inrätta nya partnerskap. Snacka däremot inte för mycket om ökade bidrag till organisationer, för såna är små och skärs ofta ner i nästa budgetbehandling.

Lars Carlsson: Se till att Sverige lever upp till barnkonventionen. Maria Larsson måste arbeta för att de mest utsatta får mer resurser. Det är inte allena saliggörande att ge mer pengar till ideella organisationer utan mycket handlar om myndigheter som måste ta sitt ansvar.

AFTER SPEECH:

Närvarande: Över 50 deltagare

Samtalet handlade om: Varför en verksamhet läggs ut på entreprenad, vad en upphandling innebär för demokratin i den ideella organisationen och hur det går med opinionsbildningen. Och om vad som händer med organisationens nyskapande arbete. Att intresset var stort märktes bland annat på att samtalet drog ordentligt över tiden.

En bra diskussion kom snabbt igång och många hade konkreta frågor om upphandling till Spånga Blåbands ordförande Erik Lindberg. Allt från frågor om att säkerställa kvalitet och hur resurser till olika områden fördelas - till hur organisationen drog igång arbetet från början.

Rädda Barnen har istället valt att ha långsiktiga avtal med ett antal företag. Frågan ställdes om det egentligen är någon skillnad på att ha långa avtal med företag eller upphandlingsavtal med offentligheten.

En följdfråga här gällde om det finns en begränsning i hur mycket upphandlad verksamhet en organisation kan driva. Erik Lindberg, Spånga Blåband, sa att det definitivt finns en gräns för hur mycket man kan ha. Men gränsen handlar mer om drivkraften att delta, än mängderna av aktiviteter. Är det lönsamhet i upphandlingen som blir enda drivkraften – då har man problem.

En annan fråga som lyftes är den om rättigheter till en metod. Exempel gavs på organisationer som drivit en framgångsrik verksamhet under 30 år där kommunen nu valt att lägga ut just den verksamheten till upphandling.

Finns det en risk att upphandlingsrelationen innebär att man som organisation undviker att föra fram kritik? Ja, sa Erik Lindberg som dock inte såg någon skillnad mellan relationen till upphandlande myndigheter jämfört med sponsrande företag. Rädda Barnens Lars Carlsson däremot ansåg att det är en helt annan situation att känna sig begränsad i opinionsbildningen av de som har ansvar för en viss service, än att känna sig begränsad av ett företag.

En deltagare från Socialstyrelsen tipsade om en rapport från Handelshögskolan i Stockholm, som ställer frågan om det blir någon skillnad vård beroende på vem som är vårdgivare. Rapporten heter "Särart och mervärde" och kom ut förra året. Den finns på <http://www.socialstyrelsen.se/Publicerat/2006/9094/2006-123-15.htm>

Flera deltagare kommenterade efteråt att konferensmetoden – med diskussionssoffa på scenen och after-speech – var en bra form. Den möjliggjorde eget deltagande och innebar större möjligheter till eftertanke

CASE: Tina Eriksson och Christina Castana från föreningen Karins döttrar berättar vad ett kooperativ kan göra för att stötta och hjälpa kvinnor att ta sig ur missbruk och kriminalitet. Säljer arbetsträningstimmar till socialtjänsten.

DIALOG 4

Arbetslös och kvinna – dubbelt handikapp?

EN KVINNA UTANFÖR mallen straffas hårdare än en man.

Frågan är hur ett minskat AMS påverkar möjligheten till förändring?

ALICE ÅSTRÖM, riksdagsledamot (v)

ELISABETH SVANTESSON, riksdagsledamot (m)

DE TVÅ RIKSDAGSLEDAMÖTERNA Alice Åström (v) och Elisabeth Svantesson (m) delar dialogens utgångspunkt; att vara arbetslös och kvinna innebär ett dubbelt handikapp. I övrigt representerar de oftast varsin ståndpunkt.

Alice Åström med eget missbruk bakom sig säger att väldigt många kvinnor har varit beroende av Samhall för att få komma ut och arbeta, få ett sammanhang och sociala kontakter. Idag

när även Samhall ska drivas med vinst förlorar många den möjligheten. Hon beklagar att rätten till heltid inte längre är en prioriterad fråga.

Elisabeth Svantesson med socialt engagemang från missionspastorn till pappa är övertygad om att det behövs fler aktörer på arbetsförmedlingsmarknaden för utsatta.

– Det är inte alltid handläggare på AMS har bäst insikt om hur man stöttar en missbrukande kvinna ut på arbetsmarknaden, säger hon.

Duktiga, drivna, engagerade människor tycker hon måste få möjlighet att arbeta i andra former, under andra huvudmän. Allt för att nå målet om att stötta, coacha och lotsa vilsegångna rätt.

Alice Åström protesterar och vill istället ha in eldsjälarna på AMS och inom Försäkringskassan och utveckla dem till två pigga, vakna, resultatnriktade myndigheter. Hon ser annars hur arbetsförmedlandet kommer att utvecklas till en privat verksamhet som går med vinst – för de lättplacerade arbetsökande. Och en betydligt svårare del som statens tar hand om. Hon tar också upp en annan aspekt som konsekvens av fler privata aktörer på det sociala området. Att verksamheten tystnar.

Bland konferensens deltagare var lite drygt hälften kvinnor.

– Inom offentliga sektorn tillämpas offentlighetsprincipen. Det är ganska tyst från de anställda inom till exempel vården ändå. Om de privata aktörerna blir fler kommer vården att bli än tystare, säger hon.

AFTER SPEECH:

Närvarande: Ungefär 25 personer deltog varav ca 15 kvinnor. Formerna var uppskattad, även om detta inte sades. Samtalet handlade om: Vad händer vid en nedmontering av AMS? Eller om man slår ihop försäkringskassan och AMS permanent? Privata vårdgivare= sämre vård? Fler arbetsgivare är bra i den kvinnodominerade vården?

Det handlade också om att kvinnor får ett passivt stöd medan män får ett aktivt.

Klassisk höger/vänster polarisering i diskussionen. Överslag i början på mer allmän problematik och kvinnoperspektivet lyftes först när halva diskussionstiden gått, och först efter ett påpekande från en deltagare.

Det behövs fler behandlingshem enbart för kvinnor.

Kvinnokonventionen borde bli ett levande dokument som man försöker leva upp till, såsom Barnkonventionen blir alltmer självklar att tala om. Könsperspektivet måste vara med.

Vid en nedmontering av AMS finns risk att privata företag plockar russin ur kakan - motargument: det finns de som nischer sig på riktigt svåra grupper, utsatta och svaga. Målet är att alla ska ha en plats och lönebidraget blir kvar. AMS är en koloss som inte fungerar, positivt att ändra strukturen och kulturen så att kreativitet och utveckling får ta plats. Om detta verkade råda enighet.

Dumpa inte de svåra fallen på ideella sektorn = felsyn

Ideella sektorn kan med sin frivillighet, sitt engagemang och sin glöd göra underverk på områden ni inte trodde möjligt.

Citat från samtalet:

”Det sämsta vi har är en missbrukande kvinna”

”Trippelutanförskap: kvinna, missbrukare och invandrare”

”Släpp in tredje sektorn - de ideella krafterna”

DIALOG 5

Folkrörelseutredningen, från direktiv till ny regeringsförklaring

ÄMNET SOM DOMINERAR är olika former av offentligt stöd till föreningar. Statens folkhälsoutredare Åsa-Britt Karlsson poängterar vikten av bidrag som helt enkelt handlar om att organisationer av skilda slag ska kunna existera. För att fler ska vara delaktiga i den demokratiska processen.

Dagens moderator **LARS BRYNTESSON** samtalar med **ÅSA-BRITT KARLSSON**

Hon kan se att det finns problem, inte minst med verksamhetsbidrag där staten avgör vad föreningar ska ägna sig åt för att erhålla bidrag.

–Det kan vara lurigt för de kan ju långsiktigt styra en organisation till att bli något annat än vad den grundades för. Med projektbidrag är det lite annorlunda. Då finns det en tydlig början och ett slut, man kan göra ett avtal, säger Åsa-Britt Karlsson.

Eftersom exempelvis en kvinnoorganisation kan behöva ett annat stöd än en idrottsförening efterlyser hon en form av demokratisk infrastruktur. Ett viktigt mål med en sådan långsiktig strategi skulle vara ökad självständighet. Att stärka folkrörelsernas egna spår, att de verkligen är en tredje sektor.

Om föreningar fick avdragsrätt för sina medlemsavgifter som ett sätt att stärka föreningslivet gentemot staten, skulle det innebära tryckkokare eller bubbelpool?

Blandat, men med klar övervikt till bubbelpoolen.

EN SVENSK MODELL av brittiska ”the compact”, vad skulle det innebära; tryckkokare eller bubbelpool?

Nästan enhälligt bubbelpool.

AFTER SPEECH:

Närvarande: Ett 30-tal personer.

Samtalet handlade om: Åsa-Britt Karlsson markerade behovet av en självständig ideell sektor och att utformningen av förutsättningarna måste utarbetas i dialog mellan det offentliga och de ideella organisationerna. Hon såg det som en process. Hon markerade dessutom att det finns ett begränsat uppdrag till utredningen och att finansieringsfrågorna inte ligger i uppdraget.

Flera ideella deltagare markerade att det är fel om man måste tycka rätt saker för att få ekonomiskt stöd.

Göran Larsson från Frälsningsarmén betonade att det finns en tydlig kvalitet hos alla utförarna och att den bör bekräftas genom att man stödjer och samverkar med de ideella organisationerna bland annat inom ramen för Lissabonagendan.

Åsa-Britt Karlsson sa att alla länder har olika modeller, men att hon ser att det finns möjlighet att hämta inspiration. Hon betonade det kommunala självstyret, men att de har ett värde om man kan få fram lokala överenskommelser.

**Avdragsrätt för medlemsavgifter?
Klar övervikt till bubbelpoolen.**

Sammanfattning

HAN INLEDDE MED utgångspunkten att de ideella organisationerna finns till för utsatta människor, och att han saknat dem under dagen.

– Enda gången det brände till i mitt hjärta var då Karins döttrar berättade om sin verksamhet. Vi blir ganska akademiska och har övergripande diskussioner - och det är kanske meningen – men det är en reflektion från min sida.

VAD ÄR VI ENADE OM?

Vi vill ha samverkan och stärka den ideella sektorn.

Vi tycker att vi är viktiga.

Vi har kommit långt i att definiera den ideella sektorn. Det är idag ett eget politikområde, man pratar om social ekonomi, så var det inte för ett par år sedan.

Det behövs mångfald men ansvarsfrågan är viktig.

Vi är enade om att vi vill vara oberoende och självständiga. Om att det är viktigt med själ och värdegrund

VAD BEHÖVER VI DISKUTERA MER?

Maktförskjutningen, från politiker till ideella organisationer.

Hur ansvarsfrågan ska se ut. Mellan organisationerna, mellan oss och offentliga sektorn och mellan oss och privata företag.

Rättighetsperspektivet

Hur resurser och bidrag ska fördelas.

Vilka är motiven är till att verksamheter läggs ut på entreprenad. Är det en besparing? Är det för att skapa mångfald? Hur fattas beslut kring upphandling?

Risken vid opinionsbildning, oviljan att bita den hand som föder dig.

Mikael Sandgren avslutade med att tacka arrangerande organisationer och medverkande för en väl genomförd konferens.

VAD TAR DU MED DIG HEM?

VAD TYCKER DU OM FORMEN FÖR KONFERENSEN?

MALIN GAWELL, Ideell Arena

– Möten med människor. Både när jag stått här vid vårt bokbord och när jag gått runt och pratat. Det känns som om deltagarna är lite mer blandade än vid tidigare års konferenser.

– Bra. Det är jättebra att formen bryts upp. Inte bara plenial på Norra Latin med storföreläsning, talare, moderator och workshops.

ANDERS WEBDOM, Fountain House

– Allvarsorden från Lars Carlsson från Rädda barnen om att stat och kommun har ansvaret. Det är lätt att vi tar över. Valfärden är full av goda tjänstemän men de hinner inte alltid.

– Jag är ingen konferensräv men jag tycker att det här funkar bra. Det är spännande att i After Speech få höra folk utifrån berätta om sin verksamhet. Om olika uppfattningar om drivkraft. Vad fungerar bäst, att vara arg eller timid?

LARS CARLSSON, Rädda barnen

– Att det är bra med mångfald. Olika organisationer som gör olika val, går åt skilda håll. Poängen med ideella sektorn är att

– Jag tycker att det har fungerat bra. Det fanns till en början en osäkerhet i rummet om vad After Speech är för någonting. Men det är väl en vanesak, att konferenser kan se ut på det här sättet.

MARIA SVENSSON, Volontärbyrå

– Jag börjar mitt jobb på måndag så allt är nytt för mig. Men jag förstår att det inte är en helt lätt gränsdragning mellan frivilligorganisationer och stat/kommun.

– Jag tycker om formen. Att man startar i aulaformat så att man får lite kött på benen. Och det är bra att de är minst två på scenen så att det blir ett samtal redan där. Sen kan man gå vidare och ställa sina frågor i ett mindre sammanhang istället för inför alla.

MAJLIS KARLSSON, Länsstyrelsen i Stockholms län

– Ingenting nytt direkt. Jag hade föredragit fördjupade diskussioner. Frågorna är visserligen relevanta men det är så kort tid både på scenen och för After Speech att det är svårt att komma vidare.

– Detta är inte vad jag menar med Open Space. Jag har både varit på, och arrangerat, Open Space och då kan deltagarna verkligen välja. Den som vill kan diskutera en och samma fråga hela dagen.

BEHROZ RAHIMI, Värmdö kommun

– Berättelser om hur det går till att starta ett arbetskooperativ. Jag har nämligen startat en daglig verksamhet för människor inom LSS och fick här veta mer.

– Den är okej tycker jag. Det är bra att frågorna kan diskuteras snart efter varje panel, annars ligger det ofta i slutet av dagen när det inte längre är färskt.